

Landelijke ontwikkelingen

Verbeteraanpak passend onderwijs

In de afgelopen periode is er flinke vooruitgang geboekt met de uitvoering van de verbeteraanpak passend onderwijs. Door het hele land hebben samenwerkingsverbanden ouder- en jeugdsteuropunten opgericht en vanaf 1 augustus 2025 krijgen leerlingen officieel hoorrecht over hun eigen ontwikkelingsperspectief. Scholen gaan leerlingen actiever betrekken bij het vinden van passende ondersteuning, op een manier die past bij hun leeftijd en behoeften. Hun mening moet vanaf 1 augustus 2025 zichtbaar worden meegenomen in het ontwikkelings-perspectiefplan (OPP), dat pas wordt vastgesteld na instemming van de ouders én nadat de leerling zijn stem heeft kunnen laten horen. Ook moeten scholen duidelijk en begrijpelijk communiceren over hun ondersteuningsaanbod, dat wordt opgenomen in de schoolgids. Dit aanbod, nu nog vastgelegd in het schoolondersteuningsprofiel (SOP), moet jaarlijks worden geëvalueerd, in overleg met de medezeggenschapsraad.

Digitale school

Met het Actieprogramma Digitale School stimuleren we sinds december 2023 dat scholen de mogelijkheden van digitaal afstandsonderwijs, binnen de huidige wettelijke kaders, ten volle benutten voor leerlingen die door lichamelijke en/of psychische oorzaken niet of niet volledig naar school kunnen. Verspreid over het land zijn er 16 coalities van scholen en samenwerkingsverbanden aan de slag om een regionale voorziening tot stand te brengen voor digitaal afstandsonderwijs. Het gaat bij de digitale schoolvoorzieningen nadrukkelijk niet alleen om (digitaal) leren op afstand, maar ook om persoonlijke begeleiding en onderdeel zijn van een groep leeftijdsgenoten.

Onderwijszorgarrangementen

Om scholen en samenwerkingsverbanden meer ruimte te geven om beter passend maatwerk te kunnen bieden, is begin 2023 gestart met een wetgevingsexperiment onderwijszorg-arrangementen, als opmaat naar een wetswijziging. Sinds de start hebben ruim 2200 leerlingen gebruik gemaakt van deze experimenteerregeling. Met dit experiment hebben deelnemende partijen meer mogelijkheden om zorg en onderwijs te combineren voor kinderen met een (complexe) onderwijsbehoefte, door meer ruimte te bieden als het gaat om onderwijs-bekostiging, onderwijstijd, onderwijslocatie en onderwijsinhoud. In de tweede helft van 2025 worden de eerste onderzoeksresultaten verwacht, die worden meegenomen in het wetstraject gericht op meer maatwerk.

Op basis van de geleerde lessen en ervaringen uit het experiment onderwijszorgarrangementen, het Actieprogramma Digitale School en de subsidieregeling WEL in Ontwikkeling, wordt meer ruimte voor maatwerk mogelijk gemaakt in wet- en regelgeving. Zodat alle kinderen naar eigen potentieel kunnen meedoen in het onderwijs. Het streven is om het wetsvoorstel voor het einde van het jaar in internetconsultatie te laten gaan.

Hoogbegaafdheid

Met het plan van aanpak hoogbegaafdheid, waaronder de subsidieregeling 'Begaafde leerlingen 2023-2025', wordt hard verder gewerkt aan het onderwijs- en ondersteuningsaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen. Dit heeft o.a. geleid tot meer samenwerking, kennis en professionalisering, een meer divers aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen en ook is de basisondersteuning toegenomen.

De Tweede Kamer wordt in de loop van 2025 verder geïnformeerd over het eindrapport van de monitor subsidieregeling Begaafde leerlingen 2023-2025 en hoe we in de toekomst structureel blijven investeren in het onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen.

Terugdringen schoolverzuim

Een ander wetsvoorstel, gericht op het terugdringen van schoolverzuim, zorgt voor beter inzicht en snellere signalering van zorgelijk verzuim, zodat thuiszitten effectiever kan worden voorkomen. Deze maatregelen zorgen voor meer beweging en samenwerking tussen scholen en samenwerkingsverbanden. Er ontstaat een inspirerende dynamiek richting inclusief onderwijs, waarin elke leerling dichtbij huis de juiste ondersteuning kan krijgen.

Toch zijn er nog knelpunten. Er zijn nog steeds te veel leerlingen die niet de ondersteuning ontvangen die ze nodig hebben. Het aantal thuiszitters groeit, en de jeugdzorgketen staat onder druk door een toename van complexe problematiek, zoals een combinatie van psychische klachten en sociale factoren. Leraren ervaren dat veel leerlingen iets extra's nodig hebben, maar door het lerarentekort en hoge werkdruk lukt het vaak niet om die onderwijsondersteuning te bieden.

Om leraren beter toe te rusten en te ondersteunen, is het van belang dit een plek te geven in de lerarenopleiding en dit onderdeel uit te laten maken van de inductie en professionalisering van leraren. Tegelijkertijd wordt in de kamerbrief Passend Onderwijs 2025 benoemd dat de administratieve last wordt verminderd. Omdat het regulier onderwijs niet altijd passende ondersteuning kan bieden, groeit de instroom naar het gespecialiseerd onderwijs. Dit zet druk op de budgetten van samenwerkingsverbanden, waardoor er minder geld beschikbaar is voor goede ondersteuning in het regulier onderwijs.

Multidisciplinaire teams

Bovendien zijn er te grote verschillen tussen de ondersteuningsmogelijkheden in de regio's. Waar een leerling woont, mag niet bepalen welke hulp beschikbaar is. Hoewel het onderwijs niet alle problemen alleen kan oplossen, kan het wel zijn rol pakken door ondersteuning in en rond de klas te versterken. Daarom wordt ingezet op multidisciplinaire teams binnen scholen, waarin we expertise van specialisten en begeleiders in de school benutten en de expertise vanuit het gespecialiseerd onderwijs, jongerenwerk, jeugdhulp en (jeugdgezondheids)zorg in de school brengen, zodat de pedagogische basis binnen school wordt verstevigd.

Hervormingsagenda Jeugd

Deze aanpak past in de beweging richting inclusief onderwijs en sluit aan bij de Hervormingsagenda Jeugd, waarin wordt gewerkt aan groepsgerichte ondersteuning en sterkere lokale teams. Samen met gemeenten, de staatssecretaris en onderwijspartijen wordt gewerkt aan een convenant voor stevige lokale teams.

Hiermee brengen we de jeugdhulp en het onderwijs letterlijk dicht bij elkaar. Het uitgangspunt hierbij is te komen tot een effectieve samenwerkings- en ondersteuningsstructuur op en om scholen met als doel kinderen zo normaal mogelijk op te laten groeien en naar school te laten gaan. Ook de afbouw van de gesloten jeugdhulp en de overgang naar kleinschalige, open alternatieven vraagt om intensieve betrokkenheid van samenwerkingsverbanden en scholen.

Wat opvalt: er is beweging. Er wordt samengewerkt, verantwoordelijkheid genomen, koers gekozen. We zijn de weg naar inclusief onderwijs ingeslagen en daarin komen we verder – stap voor stap. We zijn blij dat dit wordt erkend in de Staat van het Onderwijs. Geen eindpunt, maar een belangrijke tussenstap.

Visie op samenwerkingsverbanden

Om de verschillen tussen het ondersteuningsaanbod van samenwerkingsverbanden te verkleinen worden er eenduidige kaders gesteld. De volgende stappen worden hiervoor gezet:

- De overheid wil de besturing van samenwerkingsverbanden versterken, met als belangrijk uitgangspunt dat het interne toezicht onafhankelijk wordt. Daarvoor wordt gewerkt aan een wetsvoorstel dat samengaat met bredere wetgeving over eisen aan bestuur en intern toezicht. Hierdoor zullen er strengere eisen gelden voor bestuurders van samenwerkingsverbanden, passend bij hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en de zelfstandige organisaties die samenwerkingsverbanden zijn. In het najaar van 2025 komt hierover meer duidelijkheid.
- Daarnaast onderzoekt ONSwv (de landelijke organisatie voor samenwerkingsverbanden) of de bestaande codes voor goed bestuur wel voldoende geschikt zijn voor samenwerkingsverbanden, of dat deze aangepast moeten worden. Een sterke code is belangrijk zodat duidelijk is wat schoolbesturen, samenwerkingsverbanden en intern toezichthouders samendoen om goed bestuur te versterken en (de schijn van) belangenverstrengeling te voorkomen.
- Naast governance is ook de samenwerking met gemeenten en de jeugdhulp een belangrijk aandachtspunt. Hoewel er wettelijk is vastgelegd dat samenwerkingsverbanden en gemeenten met elkaar moeten overleggen (het zogeheten OOGO), blijkt dit in de praktijk vaak weinig toegevoegde waarde te hebben. Er wordt toegewerkt naar bindende afspraken tussen onderwijs en jeugdhulp en/of zorg, door met het ministerie van VWS, ONSwv en de VNG te verkennen hoe de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp kan worden versterkt en hoe we het OOGO kunnen aanscherpen.
- Verder is er aandacht voor het verbeteren van de informatiepositie van samenwerkingsverbanden. Door slimmer en beter gebruik te maken van bestaande data, bijvoorbeeld over verzuim of deelname aan gespecialiseerd onderwijs, kunnen scholen en samenwerkingsverbanden meer leren van elkaar. Ook de onderwijsinspectie heeft baat bij betere dataverzameling, omdat dit hen helpt signalen voor verder onderzoek op te pikken. Het ministerie van OCW ondersteunt deze ontwikkeling, in het najaar van 2025 wordt de Tweede Kamer hierover verder geïnformeerd.

- Tot slot komt er een landelijk format voor het aanvragen van toelaatbaarheidsverklaringen (TLV) voor het gespecialiseerd (voortgezet) onderwijs. Op dit moment mag elk samenwerkingsverband zijn eigen procedures bepalen, wat leidt tot verschillen in aanpak. Het nieuwe uniforme format moet het proces overzichtelijker, eerlijker en eenvoudiger maken.
- Daarnaast wil het kabinet minder fragmentatie en meer uniformiteit in regio-indeling en de inrichting van samenwerkingsverbanden. Zoals ook de motie van het lid Soepboer (NSC) constateert.

Om te komen tot een volledige **landelijke norm basisondersteuning**, zijn de AO b en Ouders & Onderwijs opnieuw gevraagd ondersteuningsgebieden uit te werken op basis van een meerjarige aanpak, om uiteindelijk in 2027 een voorstel voor een volledige landelijke norm voor basisondersteuning klaar te hebben. Zij pakken dit graag op, samen met nauwe betrokkenheid van de vele partijen in het veld. Ze starten met het uitwerken van de ondersteuningsgebieden autisme, rekenproblemen en dyscalculie, moeilijk lerenden en taal- en spraakontwikkeling.

Onder regie van de staatssecretaris van Langdurige en Maatschappelijke Zorg werkt het kabinet aan het verbeteren van het **doelgroepenvervoer en leerlingenvervoer**. Er zijn grote problemen met het leerlingenvervoer, vooral door tekorten aan chauffeurs en aanbestedings-beleid.

Via de beleidsregel Inclusieve leeromgeving hebben scholen uit het regulier en gespecialiseerd onderwijs met ingang van het schooljaar 2024-2025 meer ruimte gekregen om samen te werken. Met de beleidsregel kunnen alle (of een deel van de) leerlingen van een school voor (voortgezet) gespecialiseerd onderwijs of gespecialiseerd basisonderwijs volledig onderwijs volgen op een reguliere school. De leerlingen krijgen extra ondersteuning uit het gespecialiseerd onderwijs. Zo kan bijvoorbeeld op een reguliere school vanuit het gespecialiseerd onderwijs een ondersteuningsklas ingericht worden. Zo wordt ook bijgedragen aan het verkleinen van de druk op het gespecialiseerd onderwijs.

Verbeteraanpak Zorg in Onderwijstijd De Verbeteraanpak Zorg in Onderwijstijd (ZiO) richt zich op een vereenvoudiging van de organisatie en financiering van ZiO voor jeugdigen die, aanvullend op de onderwijsondersteuning, in het gespecialiseerd onderwijs (cluster 3 en 4) ook jeugdhulp of zorg nodig hebben om onderwijs te kunnen volgen. Het doel van de verbeteraanpak is om meer rust in de klas te krijgen door een beperkt aantal zorgaanbieders per school, een afname van administratieve lasten, meer duidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden en een verbeterde samenwerking tussen gemeenten, zorgkantoren, scholen en samenwerkingsverbanden. Zoals eerder aan de Kamer gecommuniceerd, zijn (onder andere) wijzigingen in wet- en regelgeving nodig om dit complexe vraagstuk aan te pakken.

Deze zomer wordt uw Kamer hierover nader geïnformeerd. Ter ondersteuning van het veld, wordt in de tussentijd door het Nji, VNG, Sectorraad GO, VGN en de Onderwijsconsulenten gewerkt aan een leidraad met praktische handvatten en voorbeelden om, binnen de huidige wetten en regelgeving, te komen tot een gezamenlijke en collectieve inzet van ZiO. Naar verwachting wordt deze leidraad ook deze zomer afgerond.

Leerlingenvervoer Onder regie van de staatssecretaris van Langdurige en Maatschappelijke Zorg werkt het kabinet aan het verbeteren van het doelgroepenvervoer en leerlingenvervoer.

Cluster 3 en 4 rechtstreekse en stabiele bekostiging

De staatssecretaris heeft toegezegd te verkennen of de bekostiging die wordt toegepast op cluster 1 en 2 ook kan worden doorgetrokken naar cluster 3 en 4, zodat de continuïteit van dit onderwijs ook bij minder leerlingen kan worden gewaarborgd.

Bovenmatige reserves

Er is nog geen landelijke richtlijn vanuit de besluitvorming over de Jaarverslaggevingsregels, wat kan leiden tot willekeur en verschillen in uitvoering van Jaarrekeningen 2024 tussen samenwerkingsverbanden. Zoals bekend komt er een **nieuwe bekostigingssystematiek** voor de aanvullende onderwijsondersteuning van het leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) en het praktijkonderwijs (pro). Pro-scholen worden daarin rechtstreeks aanvullend bekostigd (aan de basisbekostiging verandert niets) en wordt de behoefte aan lwoo binnen een samenwerkingsverband beter ingeschat (via een CBS-indicator) en het budget op basis daarvan verdeeld. De verwachte datum van inwerkingtreding van het wetsvoorstel dat nodig is voor de invoering van de nieuwe bekostigingssystematiek op dit moment 1 januari 2028 is. De uitkomsten van het genoemde onderzoek worden berokken in het wetstraject. Gezien de doorlooptijd van een dergelijk traject en het feit dat wijzigingen op 1 januari in werking moeten treden, is eerdere inwerkingtreding niet mogelijk.